

Orbán Balázs

Selye és a Bekecs.

Kövespatak. Selye, néveredete, fekvése. A Bekecs. Óriások árka, annak nyomozása, létezelja. Kis-Bekecs, régi falu, régi szántóföldek. Faragó kútja. Kőbányák. Bekecstető, a bekecsi kápolna. Kilátás. Veszély mezeje. Körtvélyestető, az itt követelt vár. Sugópatak. Palota, szerzetesek a Bekecsen. Klostrom bércze. Barátok útja.

A tulajdonképi *Kis-Nyárádnak* végpontjához jutottunk el, hol neve ugyan elenyészik, de vidéke még tovább folytatódik, mert a Magyarosnál beszakadó *Czigány*, fennebb *Köves* patak nevet nyerő csermely fejénél – a Bekecs aljára bigyeszkedett – *Selyét* találjuk büszke elszigeteltségében, sziklás előhegyén ülve azon havasnak, mely a két Nyárad közti hegységnek zömét, s a Marosszéket behálózó heglánczolatoknak mintegy gyökét, magvát képezi. A Bekecs az Marosszéknek, mi a Hargita Udvarhelyszéknek, mi a Nemere Háromszéknek; mert bármely pontjáról is e törvényhatóságnak látszanak annak büszke magas ormai, azért ha a marosszéki székely az idő iránt tájékozni akarja magát, oda tekint az ős Bekecs ormaira; midőn derült annak homloka, jó időt vár; de ha fellegekkel vonta be sziklás csúcsait, akkor jó időt igénylő mezei munkához nem igen kezd. A Bekecs ormán jelenik meg a tél előképe kora hóval, s a tavasz kiderültével a télnek utó foszlányai is onnan tűnnek el legkésőbb, a hajnal pir legelőbb ott dereng, s a nap búcsú sugarai azt aranyozzák meg legutoljára. E mellett midőn zord tél dühöng, a Nyárad felvidéke Bekecsről hozott fánál fűtezik, nemcsak, hanem azzal kereskedve szerzi be szükségleteit, régen pedig oda járt a vidék népe istenét imádni.

Minden havasi népnél megvan a magas hegyeknek, a vihar e büszke székhelyeinek, ezen nagyszerű kilátást nyújtó bérczóriásoknak kegyeletes, mondhatnók vallásos tisztelete; megvan ez a székelynél is, s azért látunk, azért találunk magas bérczeinken (mint a Bekecstető, Hargita, Kápolnahegy Csíkban, Firtos, Sziklódi tető stb.) kápolna romokat, kolostorokat, hová búcsúra sereglett a nép; azért koronázzák büszke havasaink és bérczeink ormait titokszerű várromok, mert a székely szerette, kegyelte a havast, hol az ember felmagasztosulva érzi magát, hol nagyszerű látvány gyönyörködteti és emeli fel a lelket.

Mint székely, én is a magas bérczeknek ily előszeretettől nem vagyok ment, miért e tájt jártamban a Bekecset nem mellőzhetem; nem mellőzhetem főként azért, mert ott a nagyszerű kilátás mellett még más régi műemlékeket, rommaradványokat is találhatunk, melyeket mint a Székelyföld régiségeinek kutatója, figyelmetlenül, észleletlenül nem szabad hagynom; annál inkább nem, mert bár a költők gyakran megénekelték a Bekecset, bár a népdalokban gyakran

szerepel e büszke havas de mindamellert ki azt figyelmesen átkutatta, ki annak régi műemlékeit szakavatottan ismertette volna, tudtommal még eddig nem találkozott; azért én e hiányt a lehetőleg kipótolni törekszem.

A Bekecset legkényelmesebben *Selyéből* lehet megjárni, azért oda irányozzuk lépteinket, hová rossz köves úton Magyarostól számított félóra alatt érünk el.

Selye régi iratokban Szélye néven is fordul elő, s így igen valószínűnek tetszik, a néveredetével kapcsolatos azon hagyomány, mely szerint ily neve onnan eredett, hogy az mint Marosszéknek egy helysége¹ sem számított². Miként fennebb látók, Selye is Bere-Keresztur fiókegyházközsége volt régen, de mint legtekintélyesebb és legtávolabb eső, első is volt az elpártolásban, mivel az már 1643-ban elszakadt és önálló egyházközséggé lett. Ez azonban csak a reformátusokra értendő, mert Selyében – mint a Nagy-Nyárad felvidékén levő Szentfölddel érintkező helységben – katolikusok is laknak, kiknek 1736-ban épült és a mikházi szerzetesek által adminisztrált egyházuk van ottan.

A selyei családok közt legrégebbi és legterjedtebb a Kacsó család. Kacsó Boldizsár, valamint utódai is már 1594-ben felmentettek a falus biróság viselésétől³. Selye északi részén egy helyet *Bergenyie szállásnak* neveznek, mint mondják azért, hogy valamely tatárjárás alkalmával Bergenyie lakói ide huzódva menekültek meg a veszélytől, más hagyomány szerint kezdetben Bergenyie itt feküdt, de a köves és kevésbé termékeny havastájon lakói nem tudván megélni, úgy telepedtek át a termékenyebb s kevésbé népes Marostúli részbe, mit ha elfogadunk, akkor Bergenyét Selye gyarmatának kell tekintetnünk.

Különben Selye lakói nemcsak régen, hanem most is küzdenek helyzetük nehézségeivel, mi a talaj terméketlenségéből ered, mert roppant terjedelmű határukon részint a föld rossz volta, részint az éghajlat zordonsága miatt alig termelhetnek annyi gabonát, mi szükségleteiket fedezze, hiányaikat tehát marhatenyésztés, gyümölcstermelés s főleg szénégetéssel pótolják. A gyümölcs itt is, mint minden magasan fekvő faluban, igen jól tenyészik, s azért Selyében nagyon sok gyümölcsfa, nevezetesen sok szilva- és diófa van, elannyira, hogy a falu a szó teljes értelmében zöld lombok ernyője alá van elrejtve. A gyümölcsből – mikor ideje van – nem kevés pénzt kapnak Selye lakói, azonban főfoglalkozásuk és főjövedelemforrásuk a szénégetésben összpontosul. A szenet a Bekecsen égetik, s van elég oly selyei ember, ki hónapokig oda van

¹ Különben Selye most is tekintélyes helység, mert házszáma 156, határterjedelme szintén igen jelentékeny, mert 5164 holdra megy. Ebből azonban csak 817 h. 1255 öl szántó, a többi erdő, legelő és terméketlen, mert szőlő már itt nem tenyészik.

² Természetesen Vásárhely kivételével.

³ Ezen felmentő okmányt a Kacsó család felmentetése támogatására 1744-ben bemutatta Marosszék közgyűlésének, és így a jegyzőkönyvekben a most eltévedtnek emléke fennmaradt.

az erdőre szemet égetni, mialatt úgy megszakálosodik s annyira bekormosodik, hogy hazatértekor övéi sem ismernek reá. Nem lesz talán felesleges, ha itt a szénégetésnek e tájon divatozó sajtós módját érintem.

Szénégetésre rendszerint többen állnak egybe s több időre magukat élelemmel ellátva, társulatban mennek az erdőre. Itt legelőbb kiszemelik a szép, kinőtt s egészséges törzsű bükkfákat s azokat levágva, ramazra⁴ [öl hosszú darabokra] ródalják (metszik) el, ezeket egy helyre egybehordják, felhasogatják s millérnek nevezett⁵ nagy kúpidomú csomókba rakják össze. Midőn több héti munkát igénylő több millérral készen vannak, az egészet vizes lapuval – hogy légvonat ne érje – vastagon beborítják; mikor aztán a csürköknél (a meggyujtásra hagyott üregeknél) meggyujtják. – Csakhamar roppant füstfelleg emelkedik fel, mi a távolból a havasoknak nem egyszer ad festői tekintetet; a kifáradt munkások pedig a füst leple alatt nyugalomra bocsátkoznak, mert a millér két-három napig is elsüstörög (magában emésztődik), míg egészen szénné változik át, mit arról tudnak meg, hogy teteje leroskad. Ekkor hosszú kankokkal (horgok) szétszedik az izzó szemet, vízzel kiöntik s kész van a szén, mit zsákokba rakva, Vásárhelyre szállítanak, hol zsákja 30, 40 kron kel el. Egy jól kinőtt fából lesz egy millér, egy millérből 50–60 zsák szén kerül ki, de mivel mindenkor több millér ég, rendszerint 6–700 zsák szén megyen be Selyéből hetenkint Vásárhelyre, mi éven át szép összeget hajt be a Selyeiknek; de egyszersmind oly roppant erdőpusztítással is jár, hogy a Bekecsnek közelebb eső nyugati oldala már teljesen le van tarolva, s most már a távolabb eső keleti oldalon szenésznek (égetnek szemet). De lássuk a szenészetnek nagy műhelyét, a Selye felett közvetlenül felmagasuló Bekecsset.

A Bekecsnek Marosszékre néző nyugati oldala két lépcsőzettel – székelyesen lonkával – emelkedik. Selyéből egy meredek köves öldalon mászva ki, egy óra alatt érünk a havas azon első lonkájára, hol a hegynek lépcsőleges bemetszése, vagyis terrasseszerű keskeny térszalaga van. Ezen alsó lonkán vonul át az *Óriások árka*, mely nem más, mint az általunk Szováthánál látott s a Restástetőig elkísért ugynevezett *Rabsonné útjának* folytatása, mely onnan az *Aszalványon, Körtvélyes alján* felcsap a Bekecs déli bütűjénél, onnan Kovács szene, Gábor orotványa, Agyagapataka, Farkas vésze, László Mihály tava, Csere csorgója, Csere felett és Likat teteje nevű helyeken átvonulva, a *Nyires* élin leszáll a Mikházánál lefolyó *Peres* patakhoz, szóval az a Bekecsnek nyugati lankás oldalát a lehető legegyszerűbben irányban szeli át és Szovátháról Mikháza tájáig 2 mérföldnyi egyenes méretben nyulik el, mit azon körülmény, hogy hegyen-völgyen megy el, legalább is még 1 mérfölddel meghosszabít.

⁴ Hétfaluban ugyanez külömp.

⁵ A millér név onnan eredne, hogy a selyeiek a szenészetet egy Müller nevű némettől tanulták meg.

A néphit azt tartja, hogy az Mikházán túl is egész Beszterczéig folytatódik, de én a vidéket – hol annak át kellene menni – figyelmesen felkutatván, sehol semmi nyomára és emlékére nem akadtam, valamint Szováthán túlról, illetőleg a szováthai sóhegyeken túl annak ismét tovább folytatását felfedezni nem tudtam; így tehát azt kell hinnem, hogy az Szováthától csakis a mikházi castrumig nyult, mi azon hitre jogosít fel, hogy az nem más, mint azon római útnak folytatása, mely Apulumtól a Maros mellett feljőve, Vásárhelynél, Kebelénél a Nagy-Nyárad terére átcsapván, egész Mikházáig, illetőleg az ott levő castrumig tisztán követhető, hol az eddigi kutatók annak nyomát elveszítették; de én feltalálnak hiszem a Bekecsen átvonuló fenn megjelölt *Óriások árkában*, mely Mikházától a rómaiak idejében mivelet alatt állott szováthai sóhegyekhez viszen át egyenes vonalban.

A kérdéses Óriások árka egy alapjában 2–3 öl széles töltés, melynek nyugati oldalán 2 öl széles és éppen ily mélységű teknősödés vagy sáncz vonul el; túlsó vagy keleti oldalán ily sáncz ma nem levén látható, ez az út elméletének ellene mondana, de feltehető, hogy felső vagy keleti sánczát a felülről lerohanó s a töltés által felfogott vizek töltötték be, míg az alsó mély sáncz ugy keletkezett, hogy az úttöltéshez és a talajegyengetéshez szükséges föld onnan vétetett. A fenn elősoroltak mellett még az út elmélete mellett szól az is, miszerint töltésünk szembeötlőleg a hegy lankásabb, járhatóbb részét keresi, mit a Székelyföldön levő más töltéseknél, mint a rikai Kakasbarázda, a hargitai Ördögök útja, a Parajd feletti Rabsonné útja és a Partiumban levő Tündérek útjánál⁶ sehol sem találjuk, mert minden tekintet nélkül a vidék földrajzi alakulására, hegyen-völgyön, meredek sziklákon torony irányban hatolnak át. Azonban én ezen hiányosan okadatolható sejtelmemet korántsem akarom csaalhatatlan igazságként felállítani; én véleményemet kimondám, a töltés vonalát nyomról nyomra követve megjelölém főleg azért, hogy majd szakértők e vonalon teendő ásatások s tudományos kutatások által a valót kiderithessék, biztosan megállithassák.

De törjünk előre, emelkedjünk felfelé a havas meredek oldalán, mely a Bekecs második lonkájára vezet. Ez egy *Kis-Bekecsnek* nevezett, az előbbinél szélesebb térszalag, hol kristályforrások körül gazdag legelő van nyájak és csordák számára, melyek szél-elkapta kolomp- és csengetyű-zenéjökkel viszhangoztatják a bérczeket; de hol most ezer színű virágokkal, eperágyakkal ékes legelők terülnek el, ott régen az ember szorgalmas keze munkálkodott, mert mindenütt felismerhetők a régi szántóföldek mesgyéi (barázdái). Mondják, hogy régen, mikor a bekecs-tetői vár még állott, a várórség által lakott Selye itt e lonkán

⁶ Lásd e munka 1. kötete X., XVII., XXVIII., XXXI., XXII., XLII., XLVII. fejezeteiben.

felfakadó vízdús források által termékenyített helyen feküdt, mikor lakói harcztól üres idejüket a földmivelésre fordítva, itt szántottak, vetettek s azért vannak ott azok a mesgyék.

A vár elpusztultával, de főleg békésebb idők bekövetkeztével a várkatonák leköltöztek a hegy aljára, hol *Selyét* alapíták. E lonkán, valamint a Bekecsen másutt is nagy mennyiségben fordul elő azon finom szemcsés trachyt-porphir, mi könnyen idomítható levén, fölséges épületanyagot nyújt; hogy a régibb időkben, valószínűleg már a – jó épületanyagokat szakértőleg felkutató – rómaiak korában is miveltettek itt bányák, arról több a rómaiak modorában nyitva mívelt kőbánya-mélyedés tanuskodik. Sőt a *Faragó kútjánál* mutatják azon kőbányákat is, honnan a berekereszturi templom köveit kivágták. Innen félórát tartó meredek sziklás oldalon kimászva, a Bekecstetőn voltunk.

A *Bekecsnek* két csúcsa van, az északi magasabb csúcsnak kopár tetejét *Bekecstetőnek*, északra hajló erdős részét *Komjättetőnek* hívják. A Bekecstető tisztásán feküdt a sz. Antal tiszteletére szentelt bekecsi kápolna, hová évenként kétszer (sz. kereszt hetében és szept. elején) búcsúra sereglett a Szentföldnek áhíthatos lakossága, mikor éneküktől viszhangzott a havasoknak most csendes magánya. A kicsinyke kápolnának alapfalai még most is látszanak, annyira határozottan, hogy köríves apsisa tisztán kivehető, miről ítélve, imolánk nagyon régi épület lehetett. Ez alapfalak alig egy lábnyi magasságra állanak ki a talajból, maholnap azok is eltemetődnek a földbe, mikor aztán nyomtalanul elenyészik; azért mit még e kápolnára vonatkozót találhatunk, mentsük meg a megsemmisüléssel bekövetkezendő feledékenységtől.

A mikházi kolostor házitörténetében (Hist. domus) azt találjuk bejegyezve, hogy e kápolnát a Tormák eldőde építette, ugy adatot találunk arra is, hogy ezen kápolna fenntartására alapítvány volt téve, – minek daczára a kegyelt szentély már a mult század közepén romba dült; de hogy annak újból való kiépítése tervbe volt véve, kitetszik a következő nyugtatványból, melyet P. Jánosi kázmir, mikházi quárdián 1833-ban a kolostor házitörténetébe szórul szóra bejegyzett:

„Vettem Sófalvi János uramtól a bekecsi szent Antal kápolnája penzinek interesséből kezemhez 20 mftot, melyről ő kegyelmét presentibus quietalom, melyet azon elpusztult szent kápolnának felépítésére kell fordítani. Mikháza 29 Marc. Anno 1752. Dosa Mihály mp.”

De ugy látszik, hogy tervbe vett kiigazítása elmaradt, alaptökéje pedig elkezelődött, hová? nem lehet tudni.

Öreg vezetőnk azt mondá, hogy még az ő gyermekkorában a kápolna harangja és kőkeresztje megvolt, az elsőt Buzaházára, a másodikat Selyére vitték a cinterembe. Selyére visszatértemkor nem mulasztám el e kereszt után puhatolózni, s nagy öröömre a kath.

templom észak-nyugati végénél földbe sülyedve meg is találtam, honnan kiásván, ezen bemetszett feliratot olvastam le róla:

1600

Az bekecsi kápolna köve

J. H. S. (Jesus hominum Salv).

E felirat pedig igen érdekes adat arra, hogy ezen kápolna 1600-ban már állott. Ma azonban elenyészett az emberi kéz által emelt szentély, nem zen az imára hívó harang, s az ide felhatolónak áhitattól áthatott lelke mégis felmagasztosul, szive felemelkedik, midőn az innen feltáruló dicső látványon elmereng; mert ki magas bérctetőkön állott, honnan egy országnak tágas láthatára nyílik, az érezte bizonynyal azon felemelő lelkesedést, azon szent felmagasztosultságot, mely az emberi szívet a természet végtelen nagyszerűségének szemléleténél meglepi és átvillanyozza. Lelkesülni egy ily nagyszerű kilátásnál lehet, de azt leírni, méltó színben ecsetelni lehetetlen. Nem is leírás, hanem tájékozás akar inkább lenni az itt nyújtott körvonalozás.

A Bekecs a Firtos és siklódi Nagykőnek a Kis-Küküllő által átmetszett folytatása, vagyis harmadik végcsúcsa, s egyszersmind vég feltömbösülése azon trachyt-tömegnek, mely a Kelemen-havasától kiindulva, a Hargita láncolatain lehatol a torjai Büdösíg, s Europa legnagyobb, leghatalmasabb trachyt-tömegét alkotja, mely több száz négyszög mfdet betöltő összikla telepnek fővonalától, a Hagitát Kelemen havassal egybekötő gyergyószéli havasoktól, vagyis a nagy *Mező havas* és *Cserepes kőtől* a mi Bekecsünk csakis a Szakadát keskeny völgyülete által van elkülönítve, s annak a Firtosnál kiinduló mellék-láncolatával szervi egybeköttetésben levén, e roppant trachyt-tömegnek utolsó határát, utolsó bástyáját alkotja, melyből a Marosszéket behálózó, a völgyeket elkülönítő hegyláncolatok, mintegy többől kisugároznak, honnan az e völgyeket termékenyítő folyócskák felfakadnak.

Ha a szemlélő hátra (keletre) tekint, ott látja azon roppant havas tömeget, a Székelyföldnek ezen határtalan faraktárát, mely magasabb, égretörő csúcsain építkezésre sudar fenyőt, sötét oduiba és mély vápáiba tüzszerűl, eszközfaul lombdöket, bükk- és cserfákat termel. Ott csak ez őserdőségek határtalan tömege, a vadon nagyszerűsége uralg, az emberi építkezésnek még nyoma sincsen sehol, meddig a szem lát, mindenütt erdők rengetegjei, melyeknek végtelenségéből égre törő havascúcsok lövelnek ki; ilyenek délen a Bekecs testvérei, a vele egykorú, egymagasságú Nagykő és Firtos, melyek által mintegy összecsatolja Marosszéket az anyaszéknek havas gyűrűzetével; ilyenek nyugatra és északra az egymást párhuzamosan követő, az egymással rendszeresen összeillesztett hegyeknek hullámzatos,

hovatovább magasulni tetsző lánczolatai, melyek közt a Nyárad, Kis-Küküllő, Maros, s ezek mellékfolyóinak megszámlálhatlan völgyületei mélyülnek, zöldellő virányain átkigyózó patakoknak felragyogó fényszalagaival. És e folyamok mellett, ezen gazdag színezetű tereken, völgyekben, azok a megszámlálhatlan faluk, az embereknek zajos tanyái, terülnek el, annyi öröm s boldogságnak, annyi szenvedés és nyomornak forrásai!! E havasi kirándulásunk alkalmával szép, derült nap levén, tisztán láthattuk a két Nyáradnak Bekecset körülölelő kétfelőli völgyét, összefolyásuknál kiszélesedő szép terével le egészen Teremiig, a hogy 68 faluval élénkítve és tarkázva kigyózik láthattuk túlról a Maros terét, mely az innen nagyszerű városnak tetsző Szász-Régentől, sőt Vécs ős kastélyától egészen Kerelő-Sz.-Pálig és Radnóth fejedelmi kastélyáig terül. E régi kastélyt, mely a Rákócziak nevével s dicsőségével fonódik össze, látcsővel kivehettük, de ok nélkül kerestük Marosszéknek jóval közelebb eső fővárosát Vásárhelyt, mert azt a háta mögött levő *Nagyerdő* elfedte szemünk elől. Hanem mintegy kárpótlásul kivehettük a távol elmosódó homályában az Erdélyt körülkaroló nyugati és északi Kárpátok bérczóriáisait, az *Isten székétől* az északnyugati szögletben levő *Cziblesig*, innen pedig le a *Retyezátig*. E hosszú vonalon végig tekintve, felismerhettük a roppant havassor minden egyes csúcsát, a szépen kicsipkézett *Ünököt*, a fennhézázó *Cziblest*, a csudás *tordai hasadékot* és dicsőséges *Székelykőt*, háttérökben a gyalui és topánfalvi havasokkal; alább a kopasz *Pilist*, a bölcspofájú *Csáki követ* és a gúlaidomú *Kecskekőt*, valamint a nagyszerű *Retyezátnál* egyenes szögletben emgtört havassornak déli lánczolatát, a legroppantottabb *Negojig*. De ki tudná e látványt leírni? Ki tudná a természet mindenható nagyszerűségét kellő fényben ragyogtatni? A véges ember jobb ha hallgat, s erejét túlszárnyaló, tehetetlenségét felmutató vállalatba nem kezd. Hagyjuk azért ezen nagyszerű leírhatlan körlátványt, s folytassuk kutatásunkat tovább a Bekecsen.

A Bekecstető keleti alján egy erdő által környezett mezőt *Veszély Mezejének* a hagyomány szerint azért hívják, mert tatárjáráskor a vidék népessége oda menekült volt, de egyszer, midőn a fegyverfogható férfiak élelemszerzés végett elszéledtek, egy áruló rávezette a tatárokat a távol menhelyre, kik a hátramaradt nőket, gyermekeket és öregeket mind legyilkolták vagy rabszíjra fűzték, elannyira, hogy mire a férfiak megtértek, csak hullákat s vértengert találtak, miért e gyászos naptól fogva viseli az a *Veszélymező* nevet. Most pedig, miután a Bekecstetőn felbuzgó gyönyörű forrásnál kipihentük egy kissé magunkat, folytassuk utunkat a Bekecs déli csúcsára, mely *Körtvélyestető* nevet visel.

Ennek tetőlapján kaszálólul használt tisztás van. Itt keresik a Bekecs várát, de a melynek ma igen csekély, mondhatni semmi maradványa nincsen, mert mit figyelmes utánkeresés után találtam, nem egyéb, mint a fenttér délnyugati szögletében 5 öl átméretű mély gödör, melyet

jelentéktelen gátonszerű orozat körít, s mely körül nagy halom kő van szétszórva; de ez, minek itt homályos nyomait leljük, legfelebb őrtorony lehetett, mely a Siklód feletti őrtorony által a Csombod, Maka és Firtos várát a Remete vidéki várakkal (melyekről alább) egybekötötte. De semmi esetre sem azon 6000 láb négyszögű tért kerítő római vár romjai, melyekről az 1787-ben itt járt Bartalis emlékeznek⁷. Ily terjedelmes romoknak ma itten semmi látható nyoma nincsen, s valószínű, hogy Bartalis is inkább csak képzelte, mert itt az emberlakta vidéktől távol eső helyen azok ma is meglennének, s még inkább képzelődés, hogy az római vár maradványa lett volna, mert tudjuk, hogy a rómaiak ily magas hegyekre nem szoktak volt várakat építeni.

Visszafelé jöve, útunkat a Kis-Nyárad eredetét alkotó és a Bekecs délkeleti oldalán felfakadó *Sugó* patak felé vettük. E pataknak balpartján egy a Bekecs előhegyeihez tartozó dombozatot *Palotának* neveznek. Ma a szántás alatt levő helyen emelkedés s néhány gödörnél – melyek egyikét a palota kútjának mondanak lenni – egyebet nem lehet látni; de tányéralakú bronz lemezeket, hamvvedreket gyakran találnak, sőt környeke most is vastag, durva anyagú, tehát barbar korra mutató cserépdarabokkal van elborítva. A hagyomány azt tartja, hogy barátok (szerzetesek) laktak ottan, kiknek fényes palotáját a tatárok akkor dúlták fel, mikor a Veszély mezejéről visszafordultak, hanem – folytatja a hagyomány – a szerzetesek a foglyul esettek vészkiáltásai által előre figyelmessé tétetvén, még időt nyertek arra, hogy harangjukat és féltőbb kincseiket a palota kútjába rejtve, elmeneküljenek. A kegyetlen tatár csorda, a palotában nem találván reménylett kincsre, azt földig rombolta; miért a szerzetesek nem is költöztek vissza, hanem Mikházára huzódva építettek új kolostort, a kútból kiemelt kincsből. Ezen homályos hagyományokat az említett nyomokon kívül még más helynevek is támogatni látszanak, mert a bekecstetői kápolna, a Bekecs túlsó alján levő *Klastrom bércze*, *Barátok útja* nevezetű helyek arra mutatnak, hogy régi időben a Bekecs kedvencz helye volt a szerzeteseknek, kik mindenütt szerették a természetileg üde, szép helyeket, a távoli magányt felkeresni, talán azért, hogy a természet költőisége némi kárpótlást nyújtson természetellenes rideg életük kopárságaért. Ekként feltehető, hogy e bérczek, melyek most munkás nép zajától vannak élénkítve, hol az emberi szorgalomnak a kopár szirteken is áldást fakasztó míveletével találkozunk, hajdan a szenteskedő tunyaságnak voltak helyei, hol egy csomó emberi hivatásától – a munkásságtól – elvont, az élet örömeitől eltiltott szerencsétlen lény Istennek kedves dolgot hitt végbemenni, midőn magát sanyargatva, testvérei, embertársai köréből kiszakítva s a társadalomtól elvonulva, tétlenül tengeté életét, szent zsolozsmákkal viszhangoztatva a bérczek ormait; miért a Bekecset

⁷ Lásd Vass József „Erdély a rómaiak alatt”, 118–119. lap.

ugy tekinthetjük, mint a vidék régi Sz.-Bernhardját, hol a havas nagyszerűségének lélekemelő hatásával Isten imadásának emelkedett eszméjét csatolák egybe. Ma már elomottak az e bérceket egykor koronázott kápolnák, kolostorok, de emléküket a hagyományok és helynevek fenntarták a nép között, s innen eredhet a Bekecsnek azon tisztelete, mely népünknel – bár okadatolatlanul – egészen napjainkig fennmaradt.

In Orbán Balázs: *A Székelyföld leirása történelmi, régészeti, természetrajzi és népismei szempontból*. Negyedik kötet, Pest, 1870. 79–83